

Dynamika i harmonika

Scenariusz lekcji dla szkół podstawowych

Materiały:

- laptop z podłączonymi głośnikami i dostępem do Internetu;
- rzutnik multimedialny;
- nagrania:
- Mikołaj z Radomia – [Magnificat](#)

Wykonawcy:

Ars Nova

Jacek Urbaniak – kierownik artystyczny

Producent: Polskie Radio

- Wolfgang Amadeusz Mozart [Koncert fortepianowy C–dur KV 467](#)

Wykonawcy:

Fou Ts'ong – fortepian, dyrygent

Sinfonia Varsovia

Producent: Polskie Radio

- Iannis Xenakis [Metastasis](#)

Wykonawcy:

Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Krakowskiej

Andrzej Markowski – dyrygent

Producent: Polskie Radio

- prezentacja „Elementy dzieła muzycznego – dynamika i harmonika”;
- karta pracy: dynamika;
- ilustracje:
- [wzmacniacz](#)
- strony:

www.virtualpiano.net

www.gimnastykasluchu.pl

Metody nauczania:

- pogadanka
- pokaz
- ćwiczenia.

Formy:

- praca indywidualna
- praca zbiorowa.

Przebieg lekcji:

1. Faza wstępna

- Powitanie
- Sprawdzenie obecności
- Podanie tematu lekcji.

2. Faza realizacyjna

- Wprowadzenie dotyczące elementów dzieła muzycznego. Do elementów dzieła muzycznego zaliczamy: melodykę, rytmikę, harmonikę, agogikę, artykulację, dynamikę i kolorystykę. Wszystkie te elementy współdziałają ze sobą, tworząc dzieło muzyczne.
- Elementem, który decyduje o sile dźwięku, jest DYNAMIKA.
- Z języka gr. *dynamikós* oznacza posiadający siłę. Większość instrumentów muzycznych cechuje się możliwościami wydobycia dźwięków o zróżnicowanej głośności. Na oznaczenie dynamiki stosujemy słowne określenia w języku włoskim.

Podstawowe oznaczenia dynamiczne to:

pp – *pianissimo* – bardzo cicho;
p – *piano* – cicho;
mp – *mezzo piano* – (czyt. mezzo piano) średnio cicho;
mf – *mezzo forte* – (czyt. mezzo forte) średnio głośno;
f – *forte* – głośno;
ff – *fortissimo* – bardzo głośno.

- Zmiany natężenia dźwięku oznacza się w sposób następujący:

crescendo (cresc.) – wzmacniając, coraz głośniej;

decrescendo (decresc.) – osłabiając, coraz ciszej;

diminuendo (dim. lub dimin.) – stopniowo coraz ciszej.

Można stosować również oznaczenia graficzne (< i >).

Nauczyciel rozdaje skserowane notatki z lekcji – oznaczenia dynamiczne (Karta pracy: dynamika) i prosi o wklejenie do zeszytu.

- Nauczyciel prosi uczniów, aby spróbowali zaśpiewać melodię na sylabie „da”:

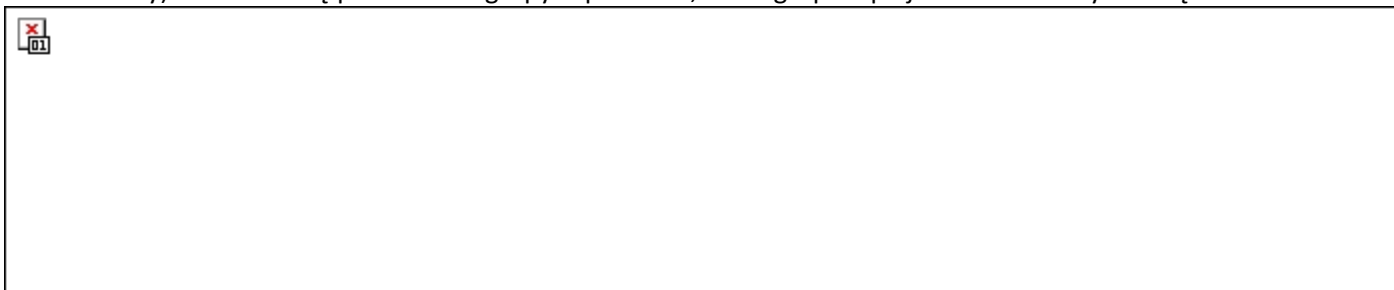
W razie potrzeby można odtworzyć linię melodyczną, klikając w ikonę głośnika. Następnie nauczyciel pyta uczniów, czy znają nazwy solmizacyjne tych dźwięków. Nauczyciel może przypomnieć, że pierwszym dźwiękiem jest „do”. Wspólnie próbują odczytać kolejne dźwięki i w końcu zaśpiewać. Można też zagrać tę melodię na dowolnym instrumencie lub skorzystać z virtual piano:

www.virtualpiano.net

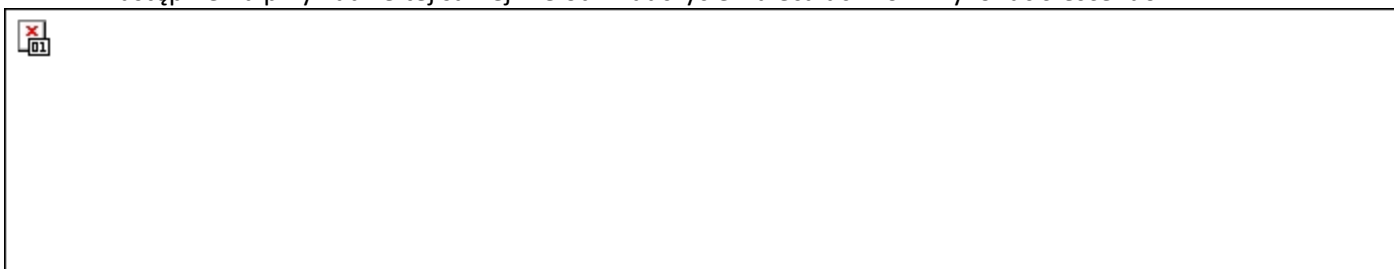
www.gimnastykasluchu.pl

- W drugiej kolejności nauczyciel prosi o wykonanie melodii w dynamice *piano* (pierwsze 4 takty) i *forte* (kolejne 4 takty). Można klasę podzielić na grupy i sprawdzić, która grupa lepiej zrealizowała dynamikę.

- Następnie na przykładzie tej samej melodii nauczyciel zaleca uczniom wykonać *crescendo*:

- Kolejnym krokiem jest podział klasy na dwa zespoły. Nauczyciel zapoznaje uczniów z terminem „kanon” – utwór, w którym wszystkie głosy śpiewają lub grają tę samą melodię, zaczynając w innym czasie. Pierwsza grupa zaczyna śpiewać melodię od początku i gdy dojedzie do końca czwartego taktu, grupa druga zaczyna śpiewać też od początku (cyfry 1 i 2). Ważne jest, aby obydwie grupy śpiewały równo, w jednym tempie. Melodię można powtórzyć dowolną ilość razy.

- W klasach, w których jest to możliwe, można wydzielić cztery grupy – głosy. Wejścia melodii następują co dwa takty:

- Dzięki śpiewaniu w kanonie powstaje bardzo prosta wielogłosowość i współbrzmienia. Uporządkowanie współbrzmień w utworze to inaczej harmonia lub HARMONIKA.
- Ze względu na rozwój historyczny możemy wyróżnić harmonikę:

- modalną
- funkcyjną
- sonorystyczną.

- **Harmonika modalna** jest najstarsza, obowiązywała od IX do XVI w. Opierała się na skalach modalnych (kościelnych). Brzmienie utworów napisanych w tej harmonice może kojarzyć się z muzyką dawną. Jako przykład nauczyciel demonstruje nagranie:

- **Harmonika funkcyjna** opiera się na skali durowej i molowej. Większość utworów, które można usłyszeć w radio, telewizji, jest napisana w tej harmonice. Przykładem jest nagranie utworu klasycznego:

– Wolfgang Amadeusz Mozart [Koncert fortepianowy C–dur KV 467](#)

- Ostatni rodzaj harmoniki to **harmonika sonorystyczna**. Występuje w muzyce współczesnej, współbrzmienia zestawiane są swobodnie. Dominują dysonanse, czyli interwały brzmiące niezgodnie. Nauczyciel demonstruje nagranie utworu XX-wiecznego:

– Iannis Xenakis [Metastasis](#)

3. Faza podsumowująca

- Utrwalenie wiadomości na temat dynamiki. Nauczyciel wyświetla slajd z nazwami włoskimi. Wybiera jednego ucznia (ochotnika) i prosi o przetłumaczenie określeń dynamicznych. Uczeń musi zdążyć odpowiedzieć, zanim słowa znikną. Zanikanie wyrazu oraz pojawienie się odpowiedzi uruchamia kliknięcie myszką.

Katarzyna Broj

Załączniki:

1) Prezentacja - do pobrania [tutaj](#)

2) Karta pracy - do pobrania [tutaj](#)